

Poor Girl Suspected of Mamzerus
Nov. 28, 1999

קונטרס משיב נפש (ר' יעקב משה טולידאנו)

עובדה הוה פה באלכסנדריה של מזרים מש' תרע"ט, שהאשה חוה אחרי שיצבה עם בעלה ישראל בן יואל כמה שנים בשלום ובמישור והיה להם בן גדול. ילא עליה קול בעיר, שרוח אחרת היתה איתה, ושעונבת עם איש יאודי עכן בן זרח. וצבנות תרע"ח תרע"ט היו מריבות בין הבעל ואשתו בגלל זה ולרגלי עסקי מלון שניהלו הבעל ואשתו עד אז, ויהי היום ילדה האשה בת, שושנה שמה. ואחרי לידתה טען הבעל שאינה בתו, וצבואס לב"ד שפטו שחייב לגרשה ושהבת היא ממזרת, ואחרי הגירושין הלכה האשה חוה אחרי מאהבה עכן וישבה עמו כמה שנים עד מותו. ובהיות שזמן רב ישבה בעיר קאיירו, לא היה ידוע דבר המשפט על אודות בתה שדנו אותה כממזרת. ומזה כשמונה חדשים נשתדכה ורלחה ליגשא שם, וציוס נישואיה נודע הדבר פה באלכסנדריה. ותיקף הודענו לב"ד של קאיירו. שהיא אסורה ליגשא ונתבעלו בנישואין, ואמנם מיד אחרי זה באו הבת והאם מתמרמות וצוכות על לערן ועלצוקן, והאם הגידה בפני ב"ד פה שכבר באותו זמן שילא המשפט הגוי על בתה מחאה וערערה ע"ז, והבת הגישה מכתב בלרפתית שחוכנו הוא זה.

20 דצמבר 1935

לכבוד הרב הראשי באלכסנדריה פרופ' דוד פראטו הי"ו.
הנני צוה לגשת לאדוני הרב שיחיה בשאלתי ובצקשתי ז', אני החו"מ בתם של הזוג ישראל וחיה. שבשנת 1919 זמן מה אחרי הולדתי היה משפט בין אבי ובין אחי שננמר בנירושין, ואותי שפטו כממזרת, שעי"ז נתבעלו נישואי והן היום הודיעה לי אחי שהיא הגישה ערעור על המשפט הגוי' מיום 28 אוקטובר 1919, ומובן שהדבר גורם לי דאגה ויגון רב אם אשאר כך קרועה ונבדלת מעמי ומיהדותי, ואבחר לי מות מחיים אם אלטרך ח"ו להמיר את דתי ולהגשא ללא יאודי, כי על קן ביודעי שתו"ק רחבה מני ים ודרכיה דרכי נועם, ואדם עלול לשיאות, נפשי בשאלתי שיאלו בד"הן לעיין בדיני עוד פעם אולי ימצאו לי זכות לבוא בקהל ישראל, ובטח גם ב"ד הקודם לא התחשבו כ"כ עם גורל מר שכזה, נא ונא לא לגזור דיני להיות תמיד נמלאת במלצ יולא מן הכלל, ולהיות אחי חרעני לפוקה ולמכשול והנני בתחנונים ובתפלה למען האל הטוב ינהלכם בעלה טובה מלפניו,
שושנה,

והנה הרב הראשי שיחיה הג"ל, צוה לי לחקור ולעיין בצסק דנה של הבת הגוי' שמשנת תרע"ט הכמוס בארכיון הבד"הל פה. ולראות על מה אדעיו הוטבעו, ואם יש אפשרות עש"י דין תו"ק למלוא לעלובה הגוי' היתר לבוא בקהל, וזה נוסח הפס"ד שטעו ב"ד שלפנינו כאן.

ישיבת בית דין הצדק יב"ן

בשני בשנת עשרים יום לחדש אלול התרע"ט.

תחת נשיאות הראב"ד הרב כמהר"ר אברהם אביבזר הי"ו. וחבריו הדיינים הרב כמהר"ר אליהו ילזו הי"ו. וכמהר"ר דניאל גאון הי"ו וסופר בית דין החכם אליעזר פיניאס הי"ו.

הוצא המשפט של ישראל בן יואל התובע. נגד אשתו חיה הגתבעת. התובע בא הוא בעלמו בלויית המורשה שלו החכם ד. ש. הי"ו. הגתבעת בא בעדה המורשה שלה האבוקאטו י. א. שהרשעה בכתב לכמוע טענות בעלה בפני המורשה הכ"ז ושלא בפניה. ושני הגדדים הגישו טענותיהם בכתב להב"ד.

הענין

התובע הגיש טענותיו בכתב כי מיום 31 גינאיו 1917 תבע את אשתו חיה לפני בית דין הצדק דפה נא אמון. כי היא מרדה עליו וכי עיניה נתנה באחר הוא עכן בן זרח אשר היא מטיילת עמו יום יום. ותובע שהחזור אשהו לחיות עמו כדת משה ויהודית, וכי תחזיר לו את האוטיל די גיל שכתבו על שמה, ושאר חביעות, ואשתו הכ"ז כדי לברוח ממשפט ב"ד הלכה לפני הערכאות וגם כתבה עליה שטרות לזולת וע"י הערכאות עשו עיקול על האוטיל די גיל וגם על האוטיל פלאס. אך האבוקאטו שלו השתדל לדחות את משפט הערכאות עד אשר יא פס"ד מהב"ד, וביום 14 אוקטובר 1917 פסקו הב"ד כי מחויבת האשה לחזור לבעלה ולחיות עמו כדת משה ויהודית, ובלא יהיה לה שום מו"מ עם שום איש בלתי ידיעת בעלה, וגם עליה לעמוד לפני ב"ד ביום 2 נוימבר 1917 לדון על עסקי הממון שביניהם, וביום 2 נוימבר 1917 מורשה האשה בקש מהב"ד לדחות את המשפט כי הוא משתדל לפטר בין הגדדים, וכן היה שנכתו שני הגדדים על הפטר אשר נכתב וגחחס ביניהם ביום 25 מארס 1918 ובפטר ההוא מפורש, שבכלל הדברים שלקחה האשה נפרעה גם כהוצאה נדוניה וחוספת, וכשאר לה בכחוצתה רק סך עשרים גיני, וכי משפט האישות יהיה נדון לפני ב"ד הצדק. ובאשר שטר הפטר הכ"ז היה לריך קיום מהערכאות להסיר את העיקול מעל השני אוטלים, ולבטל את המשפט שבערכאות, וכיוצא, נהאחר גמר הענין זמן רב. ונשאלה האשה במרדה נפרדת מצעלה, וילאה האשה חוה מהאוטיל די גיל שהיתה דרה בו ולקחה בית בראמליה אלל ד"ר ד. כשמוע הבעל את זאת הלך ובקש מד"ר דהאן שיכתדל לקרוא לו את אשתו חיה לדבר עמה. יבהשתדלות ד"ר ד. ילאה לחלר ובס דבר עמה ופייכה שהשוב הליו, והיא לא רלעה, והשוער אמר לו כי עכן המזכר יכן שס. ואח"ך שמוע כי לקחה בית אחרת וכי עכן הכ"ז עזב את אשתו וציהו והוא דר בקביעות עם חוה

אשתו, ואח"ך קבל מכתב מירושלם שחמיו וחמותו מתו והלך אללה להודיעה ומלא אותה יושבת על יד השער עם עכן, ושם דבר עמה מעומד וברגע צא גם כנס גון. ותמיד היה שומע כי עכן קבע דירתו עמה, והשתדל לפני הרב הראשי ולפני נשיאי העדה ולפני הממשלה, להפרידם זה מזה ולא עלה בידו.

אחרי ר"ה התרע"ט באו אללו גיסיו של עכן והגידו לו, כי אשת עכן וחמותו הלכו להמאטרניטי לבקש את המילדת ולתמוגם ראו שמה את חוה אשתו שוכבת שם כי ילדה בת. ועכן יושב אללה, מיד הלך הוא ואנשים עמו להמאטרניטי ולא מלאה כי מהרה לברוח משם. ומנהלת המאטרניטי אמרה כי לא ילדה שום אשה פה, אזי הגיש קובלנא בבית משפט העונשים על אשתו ועל עכן ומינה אבוקאטו על זה ופרע לו שכרו וכן הלך והודיע הדבר להקראקול ושם כתבו פרטיכל את כל דבריו. אך האבוקאטו שלו היה דוחה הדבר מיום ליום, ובין כה וכה הצעה אותו אשתו לפני המחכמה אל שרעיה בעד מזונות הילדה, ובית משפט העליון שפטו כי משפט זה מגיע לב"ד הדרק.

התובע הג'ז מלהיר להב"ד כי מיום 31 נינאיו 1917 הוא פרוש מאשתו חוה ולא בא עליה, והבט שילדה אינה ממנו והיא ממזרת, והוא ברור לו עפ"י השכל האמתי שאשתו נהעברה צבת הג'ז מעכן כי הוא מאמין שלא זנתה עם אדם אחר, רק עם עכן שאהבה אותו, והרבה אנשים ונשים יודעים שאשתו דרה עם עכן כאיש ואשתו ובכן הוא הובט מהב"ד שיפסקו. א) שהבט שושנה שילדה אשתו חוה אינה בתו והיא ממזרת ויתנו בידו פס"ד ע"ז לראיה. ב) להזהיר את אשתו שתוליא את עכן מאללה ולהשתדל ע"ז ככח ב"ד. ג) להתיר לו לישא אשה אחרת מאחר שמרדה עליו אשתו ולא שמעה להב"ד. ד) לפסוק שהחזיר לו הכתובה שבצחה ממנו ביום 25 מארס 1918 והתכשיתין והמתנות שנתן לה וכל מטלטלי הבית. המורשה של האשה השיב בטענותיו ככתב. על ענין שמכחיש ואומר שאינה בתו, הלא חק המשפט הוא שהילדים הנולדים במשך ימי הנישואין הם מיוחדים לבעל. אם לא יברר ההפק, וכאן הבעל אינו מביא שום ראיה, ומה שנתלה לומר שהוא פרוש ממנה מיום 31 יוני 1917 הנה הוא בעלמו מודה שכמה פעמים היה מבקש להשלים עמה וכי הלך אללה שני פעמים בביתה בראמליה, ובהיות שלא היה שום פס"ד של פרוד או גירושין, לא יוכל לומר שאינה בתו, וכן גם בחקי לרפת לא יוכל לטעון טענה כזו. ועל תביעתו להפריד את עכן מאשתו, תביעה זו אין לה יסוד, והוא בעלמו מודה שלא יוכל להביא עדים ע"ז. ומדוע חושד באשתו בדברים פגומים כאלה והלא כבר הגיש קובלנא על עכן לפני הטריבונאל אינדינין והקובלנא נגמה, והגיש קובלנא לפני משפט העונשין על עכן והקובלנא נדחתה ועכן ילא זכאי, כי לא היה לה יסוד. ועל תביעתו להרשות לו לישא אשה אחרת, הלא אין חסדים לו להבעל נשים שהוא מטייל עמהם כל היום. ועל תביעת הממון, כבר נגמר הדבר ביניהם מיום 25 מארס 1917 באופן שלא יוכלו לחזור בהם. ועל כן מבקשת מהב"ד לרחות את טענותיו ולחייבו בהולאות המשפט.

לא זו אף זו, כי כאשר באו לה חבלי לידה הסתירה את לידתה והלכה באשמורת הבקר
בהמאטארניתי ללדת שם בהיחבא ולא הודיעה את בעלה, וגם בנה היושב עמה לא
נודע לו דבר,

מבל זה נראה לעיני כל הישר רואה, כי היא היתה מתאמלת להסתיר את קלונה
בחשבה שהוכל להעלים גם את הילד מעיני רואים, לולא כי גילו שמים
עוונה והאלקים אינה כי הלכו אשת עכן וחמותו להמאטארניטי וראו אותה בפחזותיה
וכאשר ראתה כי נגלה עוונה ובי נודע הדבר לבעלה והוא משתדל לשפוט אותה על
מעלה אשר מעלה בו, אז העזה פניה ותאמר מצעלי אנכי הרה.
ובכך נראה להבית דין כי טענתה שבעלה בא עליה וממנו נתעברה אין לה יסוד
לסמוך עליו, וכי הבת שושנה אינה בתו של ישראל, והיא ממזרת ודאית, כי
התורה האמינה לאב בזה.

ובדיות כי בני המורשים של הבעל והאשה, בכח המסור בידם נתפסרו ביניהם צפנינו.
שהאשה התן לבעל בעד כל תביעותיו סך מאה וששים גיני מלרי והוא יגרשנה

בגט כריתות וכתבו ותחמו התנאים ביניהם והם השלישו את הכסף בבית דין.
ובדיות שבנדון כזה הוא מלוה וחובה על הבעל לגרש את אשתו, כי היא אסורה עליו,
כאשר שויה על נפשיה חתיכה דאיסורא, כי כן, הצ"ד מסכים על הגירושין.

ובכך נפסק הדין שהבת שושנה שילדה אותה חיה ביום ר"ה שנת הת"ר ושבעים ותשע
לצ"ע, היא ממזרת ודאית, ואינה בתו של ישראל, כי האשה חיה אסורה על
בעלה ישראל, וכי חובה עליו לגרשנה בגט כריתות וקצענו יום הגט בחמישי בשבת כ"ג
חלו החרע"ט, והולאות המשפט יהיה על שניהם.

ודיה זה ברביעי בשנת שנים ועשרים יום לחדש חלו החרע"ט לצ"ע, ולראית
האמת והלדק חתמו שמותינו והכל שריר ובריר וקיים.

הלעיר **אברהם אביכזיר** הלעיר **דניאל גאון** הלעיר **אליהו ילוח**

עד כאן נוסח הפס"ד הג"ז הכתום בארכיון צבדה"ן כאן ט' 1176 ורק שני השמות
והושמטו שמות המשפחות, משום כבוד חלקים הסתר דבר, ובתיק ט" 1546

שבארכיון צבדה"ן נמלא המכתב בשם העו"ד של האשה חיה הג"ז, שבו מערערת על
הפס"ד ושאלין היא מקבלת את הפס"ד כ"א רק בנוגע אליה בענין הגירושין, ולא
אודות בתה וכ"ו, וזמן המכתב הוא 28 אוקטובר 1919, יחד עם זה נודע לנו
שהאשה הג"ז אחרי גירושיה מבעלה הג"ז נישאת בנישואי חול עם החשוד, והיה להם
בית מלון וגם את בתה הג"ז רשמו אותה בערכאות על שם החשוד שהיא בתו, אחרי
שבמטריטי מיום לידתה רשמה אותה על שם בעלה וכמו שהגידה גם בפני הב"ד.

והנה צבוא האשה בצ"ד כעת, טענה עוד שצעלה ישראל לא היה נאמן לפסול את בנה, כי הוא חשוד על השוטה שנשבע אז בצד"הן בזמן המשפט. יען כי הוא היה נשוי טלרית ומחלל שבת צפרהסיא, וגם לא ידע לדבר בעלמו בכל מה שטען כי אם ע"י העו"ד שלו, שהוא עו"ד מומחה בדיני ישראל, ושלטומת זה העו"ד שלה הוא עו"ד סיוול, לא ידע לגמרי בדיני ישראל והוא שם בפיה כל הטענות שטענה באותו זמן שהיו בעוכרה.

ועוד זאת חזרה והגידה עכשיו שבאותו זמן שנחקרה בצ"ד, לא נתנה דעתה היטב, והיא זוכרת כעת שבזמן שהיתה מנהלת בית המלון „אל ניל" והיתה מגישה משקאות ומוזגת כוסות לארחי ופרחי הערביים נשתכרה כשכרותו של לוט ובא עליה איזה ערבי ושכחותו זמן אפילו אם היתה מזכרת בזה, לא היתה רולה להגיד הן מחמת בושח, והן בכדי שלא תפסיד כהוצחה, אלו דבריה.

ובכן לרוב הפלרות הבת אמרנו לשוב ולעיין בדינה אולי נמצא תעלה וארוכה להבנת זו העלובה ועוד נודע לנו שאם לא תינשא לאיש ישראל היא מוכרחה לינשא לערל גוי אשר כבר נתן עיניו בה ורולה לינאה, ובכן צראותינו לרת הבת כי היא מרת נפש לוטקת במרה חנוני חנוני, להליל אותי מכבלי העיגון ואל תאבדו נפש אחת מישראל, מלאחי חובה לעלמי לעיין בפס"ד הנ"ז אשר עשאותו רבני צ"ד שלפנינו, יען שכבר כתבו בס' חיים ושלום ח"ב סי' י"א וי"ב, ובני צנימין סי' ל"א, דמטויה רבה איכא להשחלל צהיתר פיסול קהל דמייא להללת נפשות וכ"ו ב"ש, ובס' מטה להם דף ס"ד מדמי להו לעיגונא כיון דלית להו תקנה לינשא וכמ"ש הה"מ בפ"ט מ"ח אי"ב ה"ג ע"ש.

Halachic rationale for reexamining the case

ובפני שלא ימצא הטוען לטעון מדקי"ל בצ"ד אחר בצ"ד לא דייקי ואין בצ"ד יכול לבטל דברי צ"ד חברו וכ"ו, וחכם שאסר אין חברו ראשי להתיר כידוע על כן הנני להקדים הטעמים שעצורם הרהבתי עוז לבקר את הפס"ד הנ"ז ולדין עליו.

א פה בערי מלרים יש חק של הסטטו-פרסוגיל (משפטי המשפחה) שהוקבע עפ"י הממשלה וועדי הקהלות, ושעפ"ו כל פס"ד שיספחו צ"ד, יוכל הצע"ד להניש ערשור עליו ואז לריך שיספט עוד הפעם בצ"ד של חמש, וחיק זה ידוע גם באר"י, אחרי כבוד האנגלים שנסד צ"ד לערשורים, שגם רוב רבני א"י סמכו את ידם עליו,

עיין בחוברת ע"ד ז"ד לערעוירים, מהרב עוזיאל הי"ו, וזכמה ספרים ומאמרים שחזרו אז ע"ז, ושם שקלו וטרו מהך דב"ד אחר ז"ד ל"ד וז"ז עיין בדבריהם, ועפ"ז כ"ז שלא הוחלט הפס"ד מז"ד לערעוירים אינו גמר דין, וכאן הרי האשה ערערה באותו זמן על ענין הממזרות, אלא שלא היה אז ז"ד אחר לדון עליו, ובכן זכות הערעור הוא שמור עדיין מזד החק דינא דמלכותא.

ב) ענין פיסולי קהל הוא כדיני נפשות דקי"ל מחזרין לזכות בכל מין טענה שאפשר יהיה שלא לפוסלו בקהל עיין בשו"ת הרמ"א ס"י י"ז ומנהימ"ט ח"ב ס"י ל"ז והש"ך בחו"מ ס"י ל"ח ותשו' רע"ק איגר ח"א סוסי' ה" ורביס עוד דס"ל דפיסולי קהל כדין נפשות הם ועיין עוד להלן בזה.

ג) לפי דעת איזה פוסקים דטעם, שחכם שאסר אין חזרו וכ"ו, הוא משום דשוויא אנפשיה חתיכא דאיסורא ה"ד לגבי שואל כמ"ש בשד"ח, בכללים אות ה' ע"ז והבא דייניק על הבת שלא יהיה אז באותו זמן של הפס"ד בר דעת לשאלו, וכן כתב כולא בזה הגאון בית מאיר שכתשו' רע"ק קא סי"ק דף ע"ז ע"ד ואסמיכיה בס' מטה לחם אה"ע ס"י כ"ג דס"א ע"ש. דהו"ל כגדון שלא בפניו ע"ש.

ו) לטעם דמשום כבודו של חכם שאסר וכ"ו, אין ספק שזהו בעניני איסורים אחרים דוקא, אבל בפיסולי קהל דכ"מ ריעותא טובא, הא ודאי דאפילו החכם שאסר ניחא ליה בכך להתירם אם טעמי ההיתר ברורים, ובמקום שיש עיגון אין חולקין כבוד לרב.

ד) לפימ"ש הפוס' דכשיש טענות חדשות לדון עליהם ז"ד אחר ז"ד דייקי כמ"ש בספר סמיכה לחיים אבה"ע ס"ט זשס הרבה פוסקים, וכאן יש בפי האשה טענות שלא נשמעו בז"ד הקודם.

ה) לפימ"ש שם בס' סמיכה לחיים הכ"ז בהשמטות דקל"ז ע"ז דכשהז"ד השני פוסק עפ"י רחיות מהפוסקים ולא משיקול דעתו ז"ד בתר ז"ד דייקי וכ"כ בזכנה"ג יו"ד סי' רמ"ב, ויד מלאכי בכללי הדינים אות חכם שאסר עיין שם, וגם מדברי הרב שמחה לאיש זכוש"י ג" שפקפק להתיר אם הורה חכם לאסור וסיים ומי הוא וכ"ו, ומאזה טעם הוסכם לאסור וכ"ז מזה מובן דאם ראינו שיש טעמים בטל איסורא.

ו) דאיסור ממזרות חומרא דאתי לידי קולא הוא שעי"ז טשא ממזרת ודאית דשמא אינו אלא ספק ממזר, או ישראל גמור הוא, ואתה מתירו בממזרת, כ"כ בה"מ פט"ו מ"ה אי"ב הי"א, ומשפטי שמואל סק"ט ומטה לחם שם.

ז) משום חשש שחל לאת"ר ותינשא לנכרי כמ"ל ומה"ט לדר הרבה בס' מטה לחם דס"ד ע"ב, והרב דברי שמואל ארדוט סי"ו למזא ספיקות להקל בענין ממזרות

Reasons for leniency...

ואנכי הרואה שהזכות האלו תשיבתן בלדן, ולא נוכל לבטל עליהן בנין הממזרות, יען אחרי שהיא מורדת בצעלה, ועברו עליהם כשתי שנים ויותר מחלוקות רבות עד הכאה, כפימ"ש בכת"ו: הצענית שהיו אז בכמה ישיבות בציד"הן ובצתי הערכאות, האם אחרי כל אלה יש מקום לשאול למה לא הודיעה לבעלה ע"ד העיבור, הלא תשובתה מספקת יען היתה בכעס עמו, וגם מה שלא הודיעה לבן, הלא הוא היה רק בן י"ד שנים, ומה שלא תבעה מזונות הנה להיות שהרבה תביעות היו לה ע"ד הכחובה והגירושין ובתי המלון והציקולים שעשו הבעלי הובות עליהם וכ"ו, מה מקום היה להוסיף עוד תביעות ע"ד שלא בא לעולם דהיינו מה מזונות העובר בהולדו, ובפרט שהיא התגלה ככ"ד המשפט עפ"י עו"ד שלה אשר בלעדו לא תוכל לדבר דבר ולא חצי דבר, והעו"ד ירוע מנהגם להמשיך הענינים לאט לאט, הן מפני החקים והסדרים של החק האזרחי, והן משום ריוח דידהו שעי"ז ירויחו יותר להרבות ישיבות משפטיות ביותר לקבל שכר ערחם על כג ענין וענין לבדו ומפני שהיא והעו"ד רטו לגמור ענין הכספים של בתי המלון ושאר הסכסוכים, לא רטו כמובן לסבך הענינים יותר, ע"י הודעה חדשה ע"ד העיבור שעי"ז הבעל עלמו ימלא סבה לדחות כל גמר הסכסוכים עד לאחרי לידתה, ומ"ש שהלכה בהחבא למטרותיו גם

ובכן כל ההזכות הג"ל אינן אומדנות ברורות לפשות את הבת ממזרת על פיהן ואפי' לאסור אשה על צעלה, אשכחן בס' הפו"ם ז"ל שלא סמנו על אומדנות יותר חזקות מאלו כל זמן שאין עדי כיפור, וספרי הפוסקים מלאים מזה, עיין עליהם, וכן לגבי פיסול הולד דינא הכי ועי' בתשו' רעק"א מס"י ז"ט ואילך דאפילו כמה הזכות ועדות כיפור וקלא הכשירו את הולד, וא"כ אם יש מקום לאסור בת זו כנד"ד, הוא דוקא על יסוד דברי מרן הש"ע אה"ע סי' ד' סכ"ט הג"ל, שהאב אמר על הבת שהיא ממזרת והאמינתו חורה לזה, ולכאורה מהאי טעמא נראה שהבת היא ממזרת ודאית.

ואמנם אחרי העיון נראה שהרבנים הג"ל היו מרוב עבודה שהיה להם באותו זמן בעסקי הב"ד לא עיינו במחכ"ת במקור הדין ובספרי האחרונים בענין זה, ואגב שטפיייהו פסקו עפ"י הש"ע בסכינא חריפא לפסול את הבת, דהנה מקור די"ז הוא בקידושין ע"ח ע"ב במשנה האומר בני זה ממזר אינו נאמן, ואפי' שניהם מודים על העובר שבמעיה ממזר הוא אינם נאמנים, רבי יהודה אומר נאמנים, וקי"ל כר"י ודעת בה"ג ור"ת הובא בצ"י שם אה"ע סי' ד' דדוקא כשאומר על בנו הקטן שהוא בכור ועי"ז עושה את הגדול ממזר הוא דהאב נאמן, ובס' המכריע סי' ס"ד ס"ל דאין נאמן האב הלא כשאומר שבנו טולד מערוה כמו מאחות אשתו וכיולא, אבל האומר שאשתו נתעברה מאחר אינו נאמן, והביא שכ"ה דעת רש"ם ור"י בן מיגאש ור"ש הספרדי ע"ש, וכ"כ התוספות יבמות מ"ז, ומהרא"ח ח"א סי' מה הביא דבריהם באריכות ע"ש.

ומעתה יש לתמוה על רבני הפס"ד שלפנינו בנדו"ד שעשו את הבת הזאת ממורת ולא העלו על דל שפחס, דכאן איירי בעיר אלכסנדריה שרובה הם גויס, ואפילו לחיזה פוסקים דס"ל דבעינן תרי רובי עי' בנדיב לב הנ"ל וצט"ו אחי וראש הנ"ל, הכא איכא תרי רובי, שיש כאן רוב העיר ורוב השכונה, בין שכונת רחוב סאבה ובין השכונה שבו המלון אל גיל שהאשה דרה שם שכלם כמעט תושבים גויס, ולא עוד אלא שהמלון אל גיל עצמו שניהלה אותו האשה, לפי הידוע לנו ברור כלו מיוחד לגויס שכל המאוכסנים בו הם ירביים ויש מהם יושבים בו בקביעות בתור פנסיונרים, וכמוזכר גם בטענות הבעל הקודמות שבתיק הנ"ל, שכותב שמינה את אשתו להיות הסוכנת והמנהלת של בית המלון מפני שהיא יודעת לדבר לשון ערבית, ומלון כזה המיוחד לערביים שפעמים רבות מתאכסנים בו פריזים ופרולות, ובפרט באותו זמן בשנת תרע"ט שהיו בו גם אנשי לבא רבים, והאשה היא בעלמה היא היולאח ונכנסת ביניהם למכור להם משקאות וכ"ו, והרבה שכרות עושה, וערביים שטופי זמה הם כמ"ש בכחובות ל"ו וצחוס' שם ועיין דרכי טעם אה"ע סי' מ"ד, יש לך רוב ערבי גדול מכך, והרי תלתא רובי איכא, רוב העיר, ורוב השכונה, והבית עצמו, שהוא כשכונה בפני עלמה כמ"ש הב"ש ס"ו ס"ק ל"ו והחת"ם אה"ע סי' י"ח. וצוה אפילו המהר"ם מינץ והאורים גדולים הנז"ל יודו דחלינן בגוי, דאמרינן כמו שהפקירה עלמה לחשוד אפקירא עלמה לאחריו.

More reasons for leniency...

ב) שהבעל היה באותו זמן ועד היום מחלל שבת צפרהסיא והיה נשוי נולרית באמריקה וגשאר עם נולרית אחרת עד היום כפי שטודע לנו מפי רבים, וגם הוא בעלמו הודה ע"ז בפנינו, וא"כ לא תהא האמנתו שהאמינתו התורה לפסול את בנו גדולה מעדות שני עדים, דפסולים הם מחמת עבירה, כמ"ש בחו"מ סי' ל"ד ס"ב וס"ג דאפילו בלא הכרזה פסולים, ובפרט שיושב בקביעות עם נולרית, דבכה"ג פסול לעדות מה"ת כמ"ש בפת"ש שם ס"ק ז' וכה"ג כתב בגור"ר א"ה כלל ו' לגבי נאמנות האם להכשיר הולד שכיון שהיתה קופלת ונשבעת שאינה מונה ומשקרת אין ראוי להאמינה ע"ש, וכ"כ החת"ם סי' ע"ז דאף שהאמינתו תורה לאב על הבן אין לך בו אלא חידושו וטגע בעדות ועבריין אינו נאמן וכ"כ שם בסי' י"ג לענין דאין האב נאמן להעיד מאומד, ועי' בתשו' רעק"א סי' פ"ה וסמ"ע סי' רע"ט ס"ק י"ח ומטה לחם סי' כ"ג הנ"ז דהאמנת התורה לאב מדין עדות היא ועי' בנימוק"י בב"ב קכ"ג,

ג) כיון שאנו רואים מהמשך הדברי ריבות, שזמן רב יותר משתי שנים נמשך מחלוקת גדולה בין הזוג, ועוד היה טוען ג"כ לגרש את אשתו בעל כרחיה, ולהפסידה כתובתה וגם להחזיר לו התכשיטין ומטלטלי הבית, ושישא אשה אחרת עליה אם לא תתגרש, וגם היות שהאשה הגישה עליו תביעה בערכאות לחייבו במוזנות הבת, והוא טוען לפטור מזה באומרו שאינה בתו, וא"כ הרי גבי עגונה בזה"ע סי' י"ז סמ"ז ושם בס"ב ובסי' קע"ח ס"ט דכשיש קטטה ביניהם או שתוצעת כתובתה אינה נאמנת, וכ"כ בשו"ת רעק"א סוס"י פ"ח דאם אומר האב אינו בנו לסלק מעליו תביעת מוזנותיה שתבעתו, אינו נאמן, ומייתי לה מחשו' שב יעקב, והגם שהחק"ל מהדו"ב סי' ב' דחה דעת השואל שם שר"ה לומר כך והבי"ד הריב"ש סי' מ"א בארוסה, הנה מלבד שראיתו מריב"ש אינה מוכרחה, דארוסה שאין תביעתה חזקה משא"כ בא"א אם לא יטעון שאינה בתו יהחייב במוזנותיה, עוד זאת י"ל שהריב"ש לא דיבר, אלא לגבי ירושה ומוזנות ולא לענין ממזרות וכמ"ש לעיל, גם בזה"ש מלפני אריה הוב"ד בס' אבני האפוד ח"ב בזה"ש סי' ב' כתב שאם לפטור את עלמו מכתובתה אומר שאינו בנו אינו נאמן גם לממזרות, לפסול את בנו, וכ"מ מהחת"ס סי' ע"ז הנ"ל, וכמו כן כתב מהר"ש מינצול באגודה בסוף קידושין דלאחר חר"ג אין האב נאמן לפסול את בנו, די"ל שבכדי לישא אחרת אומר כך, ועי' בהגאון רעק"א שם, ובאבני האפוד שם הביא מס' עבודת השם סי' כ"ט שרביס סל"ה ע"ש, והבא בנדו"ד כלהו איתנהו, להיפטר מחר"ג, ומשבעה, ולהפסידה כתובתה, ולהיפטר ממוזנות הבת שתבעתו האם בערכאות, ומכל הני טעמי אינו נאמן לפסול הבת.

ד) לפי לשון טענות הבעל שהובא בפס"ד הרבנים בנדו"ד, אמר החילה, שהוא ברור לו עפ"י השכל האמיתי שאשתו נתעברה מן החשוד עכן וכי הוא מאמין שלא זנתה עם אחר והבת ממזרת וכ"ו, וכן בחו"ד אח"כ אמר בזה"ל וכמעט ברור לו שאשתו נתעברה בבת מעכן וכ"ו, ומכ"ז נראה שאין טענת הבעל ברי גמור כ"א מאומד חזק, וכבר כתב החת"ס שהבאתי למעלה דאין אמירת האב מאומד מופילה וכ"מ מיבמות ס"ט ששניהם חבושים וכ"ו, ואה"ע סי"ד באישתהי יב"ח דבניקן ודאות גמורה וכ"כ הבית מאיר בזה"ש רעק"א סוס"י ק"ב הגז"ל דאמירת האב שנאמן הוא באופן דברי לו שאין להסתפק בנכרי וכ"ו, אבל כאן הוא בעלמו מצא"ר דבריו שאומר שהבת ממזרת לפי שלאומד דעתו, היא נתעברה מהחשוד כמעט, ואין זה צרי גמור.

Summary and Conclusion

ומעתה בזה סלקינן דבת זו כשרה לבוא בקהל, הן מזד דאין אמירתו של האב כגדו"ד שרירא וקיימת לגמרי מכל הטעמים שכתבנו, (א) שלמד מהעו"ד לטעון קך, (ב) שהוא פסול לעדות (ג) שהוא נוגע בעדות שטנתו להפסידה כתובתה, (ד) ומזונות של הבת, (ה) וגם להיפטר מחר"ג, (ו) שאמירתו בעלמה היא מאומד ולא כרי גמור, (ז) שאחרי שנה שגולדה הבת לא מהגי אמירתו, (ח) שהאם חזרה והגידה שזא עליה גוי, והן מזד דאיכא כמה ספיקי להחיר, ספק הלכה כהבה"ג ור"ת ותוס' רי"ד וכו' דאין כאמנות לבעל אלא בהכרת בטורה או ממזר מערוה, ואת"ל דנאמן גם על ממזר שנחשברה מאחר, שמה במכחישתו האם ואומרת שמבעלה נחשברה, מהימנא היא כדעת התוס' רי"ד וריא"ז ואו"ז ועוד, ואת"ל דבמכחישתו נמי נאמן, שמה מגוי נחשברה ואפילו ברוב ישראל, וכמ"ש הה"מ הג"ל בתחילת דבריטו דברוב ישראל לא הוי אלא ספק ממזר, ואת"ל דברוב ישראל לא תלין בגוי, הכא איכא רוב גוים בעיר ואפי' אחד רובא תלין בגוי, וס"ס אלו מההפכים הם ספק אם אחד רובא גוים תלין בגוי, ואת"ל לא תלין אחד רובא, שמה כשמכחישתו היא נאמנת, ואת"ל דהבעל נאמן, שמה הלכה כהבה"ג ור"ת דאין הבעל נאמן אלא בהכרת, בטורה וממזר מערוה, ואפי' אם לא היו הס"ס מההפכים, כיון דאיכא תלתא ספיקי וכ"ש ארבעה, לא בעינן מההפך, כמ"ש האחרונים עיין אחי וראש דף ט"ז ובגדי יו"ט ח"א דף י"ט, ובפרט כאן דאיכא ארבעה ס"ס, ומלבד כל הגי טעמי, הרי גדו"ד פיר שרובה גוים, היא, והאשה היטה דרה בשכונת גוים, והמלון שלה מיוחד לגוים, וכיון דאיתא תלתא רובי להחירה הבת מותרת וכשרה, כמש"ל. **ואם** גם נרנה לפקפק בהטעמים הראשונים כלם, מטעם דאיכא פוסקים דלא סל"ה, הנה עכ"פ יש להכניסם בחוך הס"ס ולומר ספק אם הלכה כהבה"ג ור"ת ורי"ד, ואת"ל כהרמב"ם והש"ע, שמה כשמכחישתו אינו נאמן כריא"ז ואו"ז, ואת"ל דאפי' במכחישתו נאמן שמה אין אמירתו דבעל כאן מדנפשיה אלא מהעו"ד למד ואת"ל מדנפשיה שמה אינו נאמן בעדותו כיון שהוא מחלל שבת וכ"ו, ואת"ל דנאמן שמה לפטור עלמו מכחובה ומזונות וכ"ו וחר"ג, ואת"ל דגם כבה"ג נאמן שמה אינו נאמן לומר על בטו שהוא ממזר אחר ששחק זמן מה אחר שגולד הבן, ואת"ל דגם בזה נאמן שמה אמירתו היא מאומד דוקא כדמוכח מלשוננו עלמו, ואת"ל דאמירתו ברורה ולא מאומד שמה מגוי נחשברה, ואפי' בדאיכא רוב ישראל כמ"ש הה"מ, ואת"ל דברוב ישראל לא תלין בגוי שמה אחד רובא גוים תלין בגוי, וכאן בתרי רובי ודאי תלין, ופשיטא דמכל הגי טעמי דכתיבנא שריא בת זו לבא בקהל ישראל בשופי וי"מ, ולמודעי אני לריך שכדרכי לתפוס בדרך קלרה, קלרתי בכמה דברים שהיה לי להאריך בהם, וסמכתי על המעיין הרולה לעמוד לעומקה של הלכה שיעיין במקורות ובספרי הפוסקים המוזכרים לעיל.

יעקב משה שולידאנו

Agreement from others...

באופן ותלא דינא דשפיר יש להקל להתיר הבת דנ"ד לבוא בקהל ככל מה שהעלה ידידיט הרב הגדול היס הגדול נר' ואף ידי תכון עמו, ואמנם יען שדבר זה הוא במקום ערוה החמורה אינו מחליט הדבר עד אשר יעמדו דברי בכור הבחינה לפני עוד איזה רבנים גדולים מהמפורסמים, ואז גם הני אהיה לסניף, וה' יזכינו לכיון אל האמת ולא ילא תקלה מתח"י ח"ו והגני חותם בצרכה וברוב עו ושלוס בכל רגשי הכבוד והידידות.

הלעיר **עובדיה הראייה** חבר בד"ה ל"ק הספרדים בירוש"טו.

כלל העולה מכל מה שכתבנו להתיר העלוזה הנ"ז מכה כמה ספיקות בנ"ד ס' אס כסצרת הפוס' שכשמכחישתו אינו נאמן, ואח"ל דהלכה כשמכחישתו ג"כ נאמן אולי הלכה כהגאון הרי בשמים הנז' שמחלק שאס באופן שמעיד עליה שהיא זנחה כמו שאינו נאמן עליה להוציאה מח"כ שלה כן ג"כ אינו נאמן על בתו להיות ממזרת, ואח"ל שגם בנדון זה נאמן האב לומר על בתו שהיא ממזרת, באופן זה שהוא מחלל שבתות והרי הוא כגוי לכל דבריו וא"כ לא יהיה אלא כעדים המעידים שהם פסולים לעדות, שאין עדותם עדות ואח"ל שגם בזה האב נאמן, באופן כזה שיש לחלות בכותי וכסצרת הגאון נו"בי ז"ל ורבים עוד, הבת כשרה, והרי לנו ארבעה ספיקות להתיר הבת שתהיה כשרה לבוא בקהל, כ"ד העבד לאל לורי ומשגבי.

רפאל מנשה ענתיבי ס"ט דומ"ל בעיה"ק לפת ח"ו

לכבוד ידידנו הרה"ג דרופהקא דאורייתא מוכתר בנימוסין כש"ח

רבי **עובדיה הראייה שליט"א**

גדרשתי לאשר שאלני כת"ר בהשאלה שנסאלה קדמיכון מאת הר"הג דג"א בדבר הבח שילא עליה פסק ב"ד משנת תרע"ט שהיא ממזרת גמורה, הגה אחרי העיין היטב בכל הכתבים השייכים לזה זאת אשר עלתה במלודתי א] כי אין כאן שום שאלה בדבר חכם שאמר ופשיטא שאין כאן שום ענין בדבר אין ב"ד יכול לבטל דברי ב"ד חבירו ושפיר עשו שעיינו עוד הפעם בהענין החמור הזה, ב] בהפס"ד של הרה"פ הראשון עיינתי היטב ובכמה הערות על דבריו ראיתי שוב שגם כבודו הרגיש בזה, ומפני המאורעות העגומים האחרונים ומפני שאני מוקף בחבילי ערדין ובהקפת כל הראש, עדיין לא הספקתי להעלות ולחרוט על הגליון את כל אשר ברעיוני, אבל זאת אשר הוחלט אללי לפי דעתי שפסק הבר"ן אחד הי' אברהם לעשות הבח ודאי ממזרת זה אינו נראה דבכה"ג י"ל דאין האב נאמן, אבל בהריעות הגדולות שיש להתנהגותה המושחתה ביותר בפריעות בפרט נשי נח' אמון המנהלות את האטעל וכמו שכתבו והמפורסמות אין לריך ראוי וע"כ אני חושש ולבי אומר לי שעכ"פ חשש גדול יש לעשותה לספק ממזרת, ומירחי הוראה אני לקבל עלי אחריות ד"ז להתיר איסור דרבנן, ואם כי יש מקום לפלפל בזה כמו שביארו החכמים ממזרח וממערב אכן למעשה אינו רוצה להלטרף להתירה ומי שכחם יפה ודעתם חזקה עליהם וברור חללם הדין להתירה לקהל לגמרי אינו מתנגד ג"כ, כ"ד בקולר אמיץ ותמלית החלטתי ואם יש עוד ענין לכת"ר שאכתוב לו באריכות אכתוב אי"ה בעת שאסלק מעלי הני חבילי דערדין, ברנשי יקרא דאורייתא אבד"הל' אשכנזים בירושלים ת"ו.

פנחס עפשטיין